

Prenumerationspris:

1/1 år Ekr. 2:—
 1/2 " " 1:—
 1/4 " " 0:50

Estlandssvensk tidning

Utgivare: Svenska Folkförbundet.

Redaktör: N. Blees, Rütli 3, Tallinn.

Pren. pris till utlandet:

1/1 år Ekr. 3:—
 1/2 " " 1:50
 1/4 " " 0:75

Riksdagen sammankallas icke mera

Fredagen den 28 sept. kallades riksdagen med ett dekret av st. f. Presidenten till session, men sessionen blev denna gång icke långvarig. Endast fyra dagar blev det parlamentet beskärt att vara samlat och under denna tid var det endast två arbetsdagar. Representanttörsamlingen valde på dessa sammanträden R. Penno, f. d. nybyggare som sedan med andra meningsfränder anslöt sig till agrarförbundet, till talman i st. f. K. Einbund, som kallats till inrikesminister och t. f. statsminister, samt socialisten L. Johanson till vice talman. På andra sammanträdet tisdagen den 2 okt. blev det debatt angående riksdagens ställning, prestige och rättigheter, men parlamentsledamöterna glömde antagligen, att riksdagsväldet enligt den nya grundlagen icke mera var obegränsat. Då de fingo order att samlas skedde det under förutsättningen att de icke skulle betrakta sig såsom någon maktfaktor, utan mera som en rådgivande institution. Då regeringen märkte, vilka vindar blåste i representantförsamlingen, fann den att lugnet kunde garanteras endast genom att sända hem folkombuden. Regeringen fann att ett samarbete med parlamentet under sådana förhållanden icke kunde fås till stånd, och samma kväll den 2 okt. kom ordern om parlamentets hemförlovning. Regeringen har numera så gott som avgjort frågan

om det gamla parlamentets öde, och det ser ut som om denna riksdag aldrig mera skulle sammankallas.

Det läge som skapades i mars genom att regeringen Päts-Laidoner på grund av nu gällande grundlag etablerade sig med utomordentliga fullmakter, motiverade genom avslöjningen av vissa elements omstörtningssplaner, kommer att fortfara. I början av september upplyste regeringen, att undantagstillståndet förlängts med ytterligare ett år, till den 12 sept. 1935. Några nyval vare sig av statschef eller folkrepresentation blir det antagligen icke under denna tid, och det är nog lyckligast så!

Riksaldsten Päts, premiärministern Einbund och överbefälhavaren Laidoner ha informerat partiledare och pressmän om ställningen. Regeringen håller på med och har för avsikt att utarbeta en hel del nödvändiga reformer, bl. a. kommunallag och dessutom bör grundlagen på lämpligt sätt kompletteras och rättas. Konstitutionen borde bli parlamentarisk-demokratisk — den passar ändå bäst för våra förhållanden. Den gamla grundlagen gick till ytterlighet — obegränsat riksdagsväldet utan någon regeringsmakt. Den gav möjligheter till revolution när som helst. Den nya grundlagen går till en annan ytterlighet — president-diktatur. De vart femte år återkommande presidentvalen enligt gällande valsysteem ge lika ofta möjlighet till uppror, vilket genom lämplig reform borde undvikas, så att

våra efterträdare få det lättare, yttrade cheferna för regeringsmakten. Och så länge riksdagen icke vill gå med på ett samarbete i den riktningen, sammankallas den icke.

En trygghetskänsla för Estland är att makten är i goda händer. Det är efarna, mångbeprövade auktoriter — de bästa vi ha — som stå i spetsen, och det är män som veta vad de göra och vad som är bäst.

N. B.

Birkas Folkhög- och Jordbruksskola.

Skolan börjar för innevarande år sin verksamhet torsdagen den 18 oktober kl. 12 på dagen, och till dess böra alla anmälda elever infinna sig.

Skolan har i år fått en nyanställd andra lärare, nämligen herr Viktor Pöhl från Rågö. Rektor Fredrik Erlund, fröknarna Kristine Schotter och Lydia Einbluth kvarstå.

I sammanhang härmed få vi meddela, att f. d. husmodern fröken Lis Rosendal avgått från och med detta läsår. Vi be härmed till fröken Rosendal få rikta ett förbindligt tack för i ordets egentliga mening självupoffrande och framgångsrikt arbete, som vi minnas med tacksamhet. Trots bristande tillgångar har husmodern R. skött sina svåra uppgifter på ett utomordentligt sätt. Hennes sparsamma hushållning har väsentligt bidragit till att ekonomin under dessa

penningeknappa tider gått i lås, och så var hon avhållen och uppskattad av sina elever och skolans alla vänner.

Ärkebiskopen hyllas varmt av svenskbygden.

Den 13 september anlände med Finlandsbåten Svea rikes Ärkebiskop. Nere vid hamnen hade Tallinns svenska koloni och estniska kyrkans representanter redan tidigt infunnit sig. Vid landstigningen hälsade Svenskfinnska S:t Mikael församlingens kör Ärkebiskopen och Ärkebiskopinnan välkommen med "Vår Gud är oss en väldig borg". Det var mäktigt gripande att se Ärkebiskopen instämma i sången och trycka de enskilda körmedlemmarnas händer. Efter spontana hyllningar från människomassornas sida fortsattes färden till estniska konsistoriets vicepresident d:r Masings bostad, där Ärkebiskopsparet bodde under Tallinnsvistelsen.

Tidigt på fredagsmorgon fortsattes färden tillsammans med kontraktsprost Nilsson och pastor Pöhl till svenskbygen. Efter några timmars färd anlände man till Rosleps kapell, där Ärkebiskopen hälsades välkommen av pastorates kyrkoherde Danell och flera hundra församlingsbor. Här predikade Ärkebiskopen högmässa i den till trängsel fyllda helgedomen. Han framförde varma hälsningar från Sverige och betonade att man har estlandssvenskarna i åtanke i Sverige. Efter gudstjänsten hälsade Ärkebiskopsparet på svenskarna, önskade få upplysningar om deras liv i helgd och söcken. För varje enskild hade de ett vänligt ord till övers. Då tiden brådskade så fortsattes färden till Nuckö kyrka där även högmässa hölls av Ärkebiskopen. Fast besöket företagits på en vardag, så hade dock en talrik skara infunnit sig. Efter hjärtliga samtala med menigheten och middag i prästgården avlades ett besök på Birkas, där skolans rektor och husmor skyndat de celebrera gästerna tillmötes. Efter ett kort uppehåll på skolan tog man sig ner till Österby för att hinna till Vormsö sent på kvällen. Sviby bryggan flaggade estniskt och svenskt och vägen upp till präst-

gården kantades av öbefolkningen, vilken rest äreportar. I prästgården hälsades de kärkomna gästerna välkomna av prostinnan Nilsson och senare på kvällen hade anordnats ett sammanträffande med kyrkorådet. Lördagen gestaltade sig till en festdag för Vormsöborna. Man var mangrant ur huse. Kyrkan hade icke plats för alla. Även här framförde Ärkebiskopen hälsningar från Sverige. Hörnström från Kärrslätt framförde Vormsöbornas tack och hälsning till Sverige. Man avlade även ett besök i sjukstugan som tack vare kontraktsprost Nillssons initiativ numera kan anses vara färdig. Efter middag på prostgården åkte man till Sviby för att i motorbåt taga sig över till Hapsal. Vid Hapsal bryggan mottogs Ärkebiskopsparet av svenska gymnasiet rektor, lärare och elevkår. Tal mellan Ärkebiskopen och rektorn utbyttes och skolans elever sjöngo några sånger. Efter ett kortare besök i Hapsals prästgård och slottsruin var man färdig att i bil återvända till Tallinn.

Söndagen var en minnesrik dag för Estlands kyrka och Tallinns svenskar. På förmiddagen försiggick installationen på svenska i domkyrkan och eftermiddagen besöktes Svenskfinnska S:t Mikael församlingens åldriga helgedom. Efter hälsningsord av pastor Pöhl framförde Ärkebiskopen svenska kyrkans och folkets hälsningar till församlingen. En fylking av den svenska folkstammen åhörde andaktsfullt de ord predikanten riktade till dem. Vid högmässan medverkade kyrkokören. Församlingens kyrkoråd bjöd Ärkebiskopsparet på kaffe i svenska skolan där föreståndaren Stahl framförde hälsningsord. De svenska skolungdomarna sjöngo några sånger varpå Ärkebiskopen rörd hälsade från barnen i Sverige. I trappnedgången tyckte Ärkebiskopen att det var hedrande att få vandra samma väg som Karl XII:s knektar en gång gått.

På måndag anordnades bankett av riksäldsten där Ärkebiskopen hedrades med Estlands högsta utmärkelse — Örnkorset I klass. På kvällen hade pastor Pöhl bjudit Svea rikes Arkebiskopsparet och Estlands Biskopspar

jämte Svenskkestlands präterskap till supé.

Tisdagens morgon hade åter en talrik skara infunnit sig i hamnen för att säga farväl till det sympatiska och demokratiska Ärkebiskopsparet. Det var svårt att skiljas, ty minnena voro oförglömliga, Ärkebiskopsparet hade icke enbart vunnit den svenska folkstammens i Estland hjärta utan landets befolkning och tidningspress gävo uttryck åt sin uppriktiga glädje över besöket.

— 1.

Rektorstjänsten på Birkas.

I samband med den allmänna uppsägning i och för reglering av vissa förhållanden som staten tillställt sina tjänstemän hade S. O. Vs styrelse även bett Birkas rektor, agronomen Frederik Erlund inkomma med ny ansökan till d. 15. 8., vilket också skett. Herr Erlunds förordnande som rektor har också förnyats av jordbruksministeriet, trots det att S. O. Vs nuvarande styrelse hade velat ha det annorlunda.

Sedan åtskilliga år har det visat sig, att rektorsbefattningen har sina vanskligheter. Friktioner mellan rektor och skolans direktion — SOV s. styrelse — äro ingen ny företeelse, en ytterst intresserad och driftig skolförreståndare har redan därigenom lämnat sin tjänst och det under förhållanden som änna ej äro glömda och vars följder icke uteblivit. Vad rektor Erlunds person beträffar, så synes hans koncilianta läggning och försynta väsen garantera, att från hans sida anledningar till slitningar svårligen kunna uppstå. De tråkigheter som ej heller blivit herr Erlund alldeles besparade torde ha sin grund i alldeles särskilda förhållanden, som intet ha att göra vare sig med rektors rent mänskliga hållning, hans sicklighet eller förhållande i tjänsten.

Att med den obetydliga lönen 130 kr. i månaden få en i allo kvalificerad agronom är ingalunda lätt. Även om ett mindre tillskott tillkommer, torde lönen få anses alltför liten i förhållande till den kvalifikation tjänsten förutsätter och den arbetsbörda som åligger rektor. Att under dessa förhållanden vilja

åtaga sig rektoratet betyder ett personligt offer för svenskhetens sak.

Rektorstjänsten vid Birkas är ingen vanlig anställning av byråkratisk art. Liksom överallt inom det estländska svenska kulturarbetet komma examina och pappersmeriter först i andra hand. Det viktigaste är en brinnande kärlek till uppgiften och en betydlig förmåga att inprovisera sig fram, d. v. s. att med de små och ytterligt otillräckliga hjälpmedel som stå till buds kunna åstadkomma skapliga resultat. Ofta nog betyder detta att koka soppa på en spik, som det heter i den gamla sagan.

Av Birkas rektor fordras ej blott teoretiska och praktiska kunskaper i vanlig mening — att vara en utmärkt agronom i ett kulturellt mer utväcklagt jordbrukarland än Estland medför ej utan vidare att man går i land med Birkasuppgiften. De särgena förhållanden som råda inom svenskbygderna och de ytterst otillräckliga medel som stå till buds erfordra rätt lång tid och en ovanlig förståelse innan rektor levat sig in i sin verksamhetskrets. Utan denna särskilda begåvning kan ingen agronom med framgång sköta sin plats på Birkas.

Men rektorstjänsten kräver icke blott teoretisk och praktisk kunskap inom jordbruket. Rektor måste också vara pedagog, ha tydlig lärarebegåvning, och dessutom inskränker sig ju arbetet ej till rena jordbrukarting. Birkas kallas ju också "folkhögskola", och som rektor f. n. måste undervisa även i vanliga skolämnen och detta på ett plan som enligt folkhögskoleidén bör ligga högre än den vanliga folkskolans, måste rektor vara en man med betydande allmänbildning och sinne för just de uppgifter en folkhögskola avser att fylla.

Tyvär är rektors arbetsområde ej slut härmed. Hela gårdens och skolans bokföring åligger honom, ett ingalunda obetydligt arbete. Kommer så därtill att rektor skall sköta all korrespondens angående skolan och mottaga de talrika gäster som vilja lära känna anstalten, så ser man att rektorstjänsten vid Birkas utan tvivel är den mest krävande och betungande befatt-

ningen i svenskhetens tjänst — och därtill den sämst betalda. Rektor Erlund gör tre mans arbete.

Under de tre år rektor Erlund stått i spetsen för Birkas har han visat sig i ovanligt hög grad upptylla alla dessa olika krav. Hans flammande själ har aldrig förskansat sig bakom den linje där hans tjänsteåligganden upphöra — han har alltid givit hela sin personlighet, han har slösat med sig själv då det gällde att gagna SAKEN.

Väl inseende att skolans syften ej nås genom att påverka blott ungdomen har han vänt sig även till de äldre, de som ha inflytandet och bestämmanderätten. Genom sina lantmannagillen och sin föreläsningsverksamhet ute i bygderna har han av egen drift uppsökt folket för att vinna större skaror för Birkas ideer. Vad rektor Erlund betyder för Birkas kan kanske blott den fullt rättvist bedöma, som själv har jordbruk i Estland och som själv i sin ort arbetar för förnyelse och förkovran. En sådan bedömare vet vilken oändlig möda det ligger bakom varje liten framgång och förstår i vilken hög grad rektor hindras av brist på hjälpmedel att i så stor utsträckning han ville, realisera sitt arbetsprogram. Vad rektor Erlund med sitt minimum av resurser uppnått måste förvåna en var med Estland och estländskt jordbruk väl förtrogen betraktare.

Den som har förmånen av rektor Erlunds närmare bekantskap — den som fått se en glimt av hans törnämliga och förfinade äktsvenska personlighet och lagt märke till hans ofta nog intuitivt verkande förmåga att sätta sig in i estländska — ej blott estlandssvenska — problem måste glädja sig åt det lyckliga valet av denne rektor.

Interesset för fruktodlingen vaknar.

Vid möte förliden vår beslöt Rikulls Lantmannagille på förslag av rektor Erlund att sätta i gång med fruktodling och i sådant syfte för gemensam räkning beställa äppelträdsplantor. Ett fördelaktigt anbud förelåg och ombund valdes för olika byar för anteckning av rekvisitioner. Det visade sig nu att intresset för

fruktodling är glädjande gott därmed att sammanlagt 750 st. trån beställes.

Av försiktighetsskäl prövades ett mindre antal medelst en värrekvisition till Birkas och då det visade sig att de gå väl till är man nu i färd med att taga hela partiet för höstplantering. Det är givetvis härdade standardsorter, som valts ut — även med tanke på framtida export, och vid ett möte i Roslep med föredrag och diskussion rörande fruktodlingen vidtalades två träskolmän Georg Stahl och Joh. Blees att bistå sådana rekvisiter, som det önska vid själva planteringen, som bör verkställas med nödig omsorg.

Det intresse, som Rikull med omnejd lägger i dagen i nämnda strävande och det jämförelsevis dryga arbete, som vid fördelning och plantering är förenat, gjorde att fruktrådsfrågan ej denna gång anmäldes till övriga gillen, men låtom oss hoppas att turen inom kort kommer även till dem och att den svenska kustbygdens skäppare i framtiden bli i tillfälle att frakta och exportera äppel från egna trån och sålunda undgå att först köpa dem hos andra.

Fr. E—d.

Den 4 oktober...

Den 4 oktober — "Djurens dag", den firas av alla djurskyddsföreningar och djurvänner över hela världen, men huru många miljoner människor ha ännu ej hört om den och många miljoner djur ha aldrig ännu fått känna att det finns en "Djurens dag"?

De flesta människor tänka aldrig på djuren som varelser, vilka ha samma rätt till sin tillvaro, som vi själva. Sin dräng och sin piga behandlar man väl, — varför då ej djuret, som utträtt hårt arbete för oss? Det känner lidanden och glädje liksom vi; det känner hunger och törst som vi. Men det är stumt och kan ej anklaga människan för hennes likgiltighet och, i allt för många fall, grymhet.

Var och en, som anser sig vara en kultur människa, bör komma ihåg att den sanna kulturen, som griper in i det vardagliga livet och har sitt säte i själen, ej är annat än rättvisa och godhet gentemot allt, som är svagare och försvarslöst. Och äro icke djuren det? De ha inga

rättigheter framför lagen och äro helt och hållet beroende av människans barmhärtighet.

Det ligger även i vårt eget intresse att vara barmhärtiga. Ty allt det vi göra, även om det sker i det tysta, lämnar ett spår i vårt inre; det onda faller tillbaka på oss själva och gör oss fula, grymma och elaka

Den 4 oktober hölls föredrag om människans plikt mot djuret såväl i radio som i skolorna. Det är viktigt att barnen lära sig behandla djuret såsom den levande och lidande varelse det är. Nästan varje barn är ömhjärtat. I de fall då det plågar ett djur sker detta mindre av elakhet än okunnighet om vad det gör. I vissa fall är det till och med endast forskningsbegär. — "Om jag klipper bort vingarna på fjäriln, kommer den fortfarande att kunna flyga?" — och barnet tänker ej på att det förorsakar pina och lidande åt en levande varelse, som är försvarslös. Här är det föräldrarnas och lärarnas plikt att upplysa barnet om vad det gör.

För att vara en människa värd detta namn, bör man ha höga ideal. Vad är väl högre än att vilja bli en ädel människa, ädelt tänkande och ädelt handlande? Och det första en sådan människa bör tänka på är att aldrig undertrycka eller begagna sig av den svagares oförmåga att försvara sig.

Djuren, våra tålmodiga och trogna vänner, äro ju försvarslösa gentemot oss. Detta borde aldrig glömmas. Det är vår heliga plikt mot oss själva, mot Gud och djuren att gripa in där hjälp behöves och göra livet lättare för andra varelser. De skola tacka oss på sitt sätt genom sin trohet och kärlek.

Söndagen den 23 september firade Djurskyddsföreningen i Tallinn sitt 65-årsjubileum. Under dessa 65 år ha 21 djurskyddsföreningar bildats över hela Estland. Med varje dag ökas medlemsantalet. Men man bör ej tro att man absolut måste vara medlem i en av dessa föreningar för att kunna göra något för våra stumma vänner. O nej, var och en av oss är i tillfälle att göra gott och motarbeta grymheten mot djuren. Dessa, Guds yngsta barn, äro i behov av alldenkärlek och omtanke vi kunna giva dem.

Ju högre en nations kultur står dess hårdare straffas enligt lagen grymhet och förbrytelse mot djurens moraliska rättigheter. Då och då får man läsa i tidningar om fall, där djur ha plågats på ett oerhört gräsligt och skymfligt sätt. Men i 99 av 100 fall få vi aldrig höra om sådant. Icke därför att sådana händelser äro sällsynta, men därför att människorna äro alltför likgiltiga.

Först och främst: "Barmhärtigheten bör ta sin början i hemmet". Låtom oss, svenska män, kvinnor och barn, ej förgräpa oss mot det som är svagt och försvarslöst. Låtom oss försöka vara ädla, barmhärtiga och varmhjärtade och göra vårt liv vackert och värt att levas genom att dela ut kärlek med båda händerna. Och låtom oss ägna en tanke åt våra vänner, djuren, och försöka göra livet skönt även för dem.

S. B.

Den Nordiska Ungdomsstämman i Helsingfors.

Minnen från sommaren.

Då Artur Hazelius under en resa i Dalarna blev vittne till en kyrkfärd i båt, betogs han, berättas det, av det vackra scenariet därhan att han fick ingivelsen till Nordiska Museet och Skansen, de två geniala skapelser varmed hans namn gått till eftervärlden. Anblicken i och för sig fängslade. Man tänke sig den vackra Siljan en tidig morgonstund i spegellugn, omramad av grönskade stränder och de långa kyrkbåtarna sticka fram ur skyddet av uddan en efter annan till ett trettiotal bemannade av folket i sina färgglada bygdedräkter, belysta av julisolen. Intrycken av detta sällsamma skådespel förstärktes emellertid av medvetandet om att dessa månghundraårgia traditioner av bonde- och herrgårdskultur voro dömda att vika för en förflackande ny tid.

En liknande upplevelse om än i annan omgivning voro deltagarna med om vid den 11 nordiska ungdomsstämman i Helsingfors den 13—16 juli. De gamla folkssångerna och låtarna jämte folkdanserna, men framförallt de vackra folkdräkterna tjusade örat och bländade ögat med sin färgprakt. För några korta snabbt ilande dagar levde

man sig in i en tid som varit, framförallt i den stiltrogna omgivningen på Fölisön, men, även då den 600 hövdade skaran i slutna led och företrädd av fiolspelmän och fanor tågade till uppvisningen på Bollplan eller då man i festligt lag under sång och musik samlades i Stockmans rymliga salar, var värkan imponerande. Finlands svenska Folkdansring stod för värdskapet. Då tattar man att de gamla folkdanserna intogo en framträdande plats på programmet. Det dansades faktiskt i dagar fyra och då inbjudan hörsammats i samtliga nordiska länder jämte Estland och så avlägsna som Island och England, fattar man att formlig trängsel rådde om att få hundrade lekar och danser företrädde. Och den formrikedom i dräkter denna stämman uppvisade — det kan inte beskrivas det måste ses och upplevas. Och därför är det att beklaga att så få estlandssvenskar voro med. Den folkulturella rörelsen, som vill värna det fornt vackra i gångna tiders seder och bruk, har, tack vore Hazelius initiativ, vuxit ut till en mäktig folkrörelse, som framförallt här i folkкультуrens och självhushållningens förlovade land bör kunna räkna på intresse och medhåll.

Den tradition det sunda bondelivet skapat är den enda som kan läggas till grund för vidare utveckling; den saknar ej allvar ej heller skönhetsvärden, då däremot mycket av det den moderna kulturen för in närmast äro avarter av livet, för vilka vi må stå på vår vakt. De ljusa och glada sidorna av livet dominerade visserligen i Helsingfors, men det var ju till uppvisning och till fest man samlats och människor må unna sig glädje, om den är sund. Men på botten låg det djupa allvaret och ansvarskänslan för framtiden, vilket de många tankvärda orden under de oförglömliga dagarna gävo uttryck för och ställde in denna folkliga rörelse mot dess rätta bakgrund.

E—d.

Teafton

anordnas å Sv. skolan i Tallinn onsdagen den 17. okt. kl. 7 e. m. till förmån för inköp av diverse skolutensilier. HJÄRTLIGT VÄLKOMNA!

Livet på landsbygden.

Från Rickholtz-Höbring.

Skolorna ha börjat sin verksamhet även på landet. För övrigt nalkas de långa och mörka kvällarna, då lite omväxling i det annars något trista livet vore på sin plats.

Skolan i Höbring arbetar friskt. Bl. a. arbetar där sedan några år en elevförening "Hoppets Vänner", stiftad den 11 nov. 1929. Dess uppgift är att lära eleverna älska sitt land, sitt språk och sitt folk. Föreningen skall verka för nykterhet och goda levnadsvanor, väcka en rätt kamratkänsla i skolan och utveckla hos barnen förmågan till självständigt föreningsarbete.

Föreningen når sina mål genom att anordna diskussionsaftnar, sammanträden, fester, uttylakter m. m., uppsatstävlingar, sångövningar, referat och publikationer i en av medlemmarna själva handskrivna tidning. — Hela bokföreläsningen handhaves av en bland eleverna själva vald styrelse. En lärare är föreningens rådgivare och ansvarig inför pedag. rådet.

Fåraveln i andanom.

Min artikel i Kustbon nr. 13 under rubriken "Vår husdjurskötsel" har uppkallat herr R. Timmerman till ett inlägg, som bl. a. ger det värdefulla meddelandet att det jämförelsevis anspråksfulla Schropschirefåret här med framgång kan odlas och att efterfrågan på avelsdjur artar sig till formlig kapplöpning. Meddelandet bekräftar min iakttagelse att en förbättring av härvarande fårstammar ären brännande fråga.

På den äröde insändarens fråga rörande Schropschirefåret kan jag inte ge ett direkt svar. I södra Finland visar dödlighetsprocenten av lammen en hög siffra, varför man föredrar det hårdigare ostfinska fåret, som ger en fin ull men framför allt är synnerligen fruktsamt. På sistnämnda egenskap står och faller fårskötseln. I nr. 12 av Kustbon ingick siffror belysande lammantalets inverkan på fårskötselns ekonomi. En tacka med 1, 2 och 3 lamm ge enligt uträkningen resp. 102, 273 och 414 fmk. i inkomster per år. Uträkningen gäller Finland, men ger som jämförelsetal ett otvetydigt vittnesbörd om månglammig-

hetens värde. Tre lamm föder en välutfodrad tacka trots att hon har blott två spenar och det visar sig att tvillingar ej bli nämnvärt mindre som fullvuxna. Att driva fram släkter som i regeln ge fyrlingar och femlingar måste dock hänföras till sportavel som lantmannen betackar sig för.

Det ostfinska fåret är hårdigt och förnöjsamt — två egenskaper, som här komma väl till pass. Dess dagliga foderranson belöper sig till 0,65 foderenheter. Två å tre veckor före lamningen höjes staten till 0,80 f. e. vari ingår 350 gr. havremjöl eller annat kraftfoder. Denna foderstat bibehålles 4—6 veckor efter lamningen. Vår sädehalm kan ingå till 50% i stråfodret. Detta fårslag är ett bra betesdjur, vadan våra jämförelsevis magra beten ligga väl till för denna anspråkslösa fårsort. I Finland föder ett medelgott naturbete högst 10 får. Ett större antal ger lätt ett vad man kallar fårtröttat bete, som framkallar sjukdomar.

Ovananförda tal är minimisiffror, som man följer t. ex. å Hiivola fåravelsgård, men givetvis ger en högre foderstat och ett rikligt bete förhöjd produktion, varom herr Timmerman riktigt nog anmärker, och framträder i skarpere dager i fråga om det förädlade Schropschirefåret. Att våra beten ligga bättre till för fåret än kon, som enbart i underhållsfoder erfordrar minst 2 foderenheter står utom alla tvivel. Utmönstra kon kunna vi ju inte och det har jag inte velat rekommendera, men väl att söka medlen som ge förskötseln den plats i vår hushållning som de naturliga betingelserna ge anvisning om. *Fredr. Erlund.*

Lärardiplomer.

Lärarinnan fröken Agneta Lindström, f. n. anställd vid Hullo folkskola, utdimmeterad från Ekenäs seminarium, och läraren vid Korkis svenska skola herr Anders Lindström, utdimmeterad från Karlstads seminarium, ha båda nu på hösten vid Tallinns pedagogium avlagt föreskrivna examina i estniska språket och därmed erhållit den officiella kompetents, som enligt gällande lag fordras av folkskollärare i Estland.

Det gripbara målet.

Under årens lopp har jag allt oftare frågat mig: Vad är väl målet för all vår strävan till den estlandsvenska stammens bästa? Vartill siktar man med allt detta till omfånget ej mer så obetydliga svenska kulturarbete som ingen kan undgå att mer eller mindre ryckas in i?

Egentligen har jag aldrig hört någon forma ett mål med klara ord — åtminstone intet slutmål, som likt en fyrbåk lyser över landet, som samlar alla krafter och dit alla sträva att komma ett stycke närmare. Mig synes de olika formuleringarna så vaga, så lösa i formerna: Den svenska kulturrens förkovran — estlandssvenskarnes bästa — den svenska stammens uppfosttran till nationellt svenskt medvetande —

Kanske är det många som inte begär något klarare mål, men för min del har jag fått ett behov att söka skapa en fastare, handgripligare formulering. Jag brukar säga: all hjälp till estlandssvenskarna skall ha som mål att hos dem skapa den framåtanda och initiativkraft som sätter dem i stånd att hålla jämna steg med huvudfolket i dess materiella och allmänskulturella frammarsch.

Jag begär inte att alla skola instämma i denna formulering men jag begär att man själv skall så mycket ha levt sig in i Estlands vardagsproblem, att man är väl förtrogen med landets hjärtslag innan man kritiserar min formulering.

Men om också denna skulle vara riktig — eller komma sanningen närmare än någon annan, så har ett så formulerat mål dock ej den samlande och drivande kraft som förmår sluta alla samman i en jätteansträngning. Den kan inte bli en lockande och sporrande ledstjärna för de åttatusen i nordvest. Och för deras hjälpare.

Är jag ensam om min känsla att målet borde vara något mer påtagligt, något konkretare, något mer synligt för all världen? Är det kanske fler som likt mig känna längtan efter en stor och lysande byggnad som mål, den där kunde betyda hela Estlands stolthet?

Om jag skulle försöka formulera min känsla i ord så bleve det: Ett storverk på denna jorden, uppbyggt av estlandssvensk stam. Ett synligt resultat att en allas gemensamma ansträngning att på något område bli ledande i den estniska staten. Ett stort kooperativt verk på nationell grund, som visar att svenskarna förmått forma det materiella livet till en skapelse av i Estland ledande slag.

En lantbruksorganisation, en stor fruktodlingskultur med kylhus och allt som behövs för grundligt ekonomiskt utnyttjande av rikedomar En fabrik för allsidigt tillgodogörande av fiskets avkastning — ett storfiske på den moderna teknikens grund. En stor svensk kooperativ industri, som kunde bli hela stammens ekonomiska centrum.

Galenskaper, utropa väl de flesta. Vad skulle vi väl kunna åstadkomma? Men jag har sett att det finns galenskap med metod i. De flesta storverk hållas ju först för galenskap. Ett storverk mätes ju ej heller blott efter de yttre måtten.

Jag har sett vad man här i det karga Estland kan åstadkomma på en mark som ej är bördigare än estlands-svenskarnas tegar. Jag har sett företag som arbetats fram trots ramaskri av hän och förkastelse. Varför skulle inte ett materiellt storverk — storverk efter måttet av individernas tal och möjligheter — kunna bli den målbyggnad som fördes upp för att lysa över allt landet?

Intet mål är slutgiltigt på denna jord. Bakom bergen i fjärran öppna sig alltid nya slätter. Men ett mål för de närmste par årtiondena kunde en dylik byggnad vara.

Men varifrån skola väl de fattiga åttatusen få pengar? frågar man med förintande tonfall.

Jag svarar: åttatusen människor är pengar — lata, slumrande pengar. Det behöver blott sväva ett trollspö över dessa slumrande pengar för att de skola bli vakna. Och trollspöet skall föras av en stor profet — en verklig ledare — en folkhövding.

Så skaffa oss då denna stora profet och hövding, uppmanar man ironiskt. Tyvärr kan jag det inte, men jag vet att där den stora viljan är, den stora längtan, där springer också hövdingen och ledaren fram. Någon som helst omöjlighet kan icke anföras varför ej de åttatusen svenskarna skulle kunna längta fram, vilja fram en hövding som enade alla till en nationell jätteanstängning och av den samlade viljan skapade den kredit som behövdes.

Min tanke är djärv, ja fantastisk — men var har ett stort verk sett dagens ljus, vars gnista ej tändes av en människas fantasi?

Grävådersstämning trycker landet. I dag kan ingenting göras. Men grävåder ger tid att tänka, att planera, att diskuterna. En gång skiner åter solen.

Skulle inte den som inser att i detta skenbara fantasteri ligger en tanke, en gnista som kanske kan fås att glimma till och tända en eld, vilja i Kustbon bidra till att skala fram denna tanke och hålla den upp inför allt folket?

Det är gnistor man behöver i grävåder — vår lilla svenska värld i Estland sprakar just ej av dylika.

Axelsson.

Kyrkliga meddelanden.

Sven- finska S:t Mikaelskyrka

20 e. Tref. högmässa kl. 11 f. m. Solosång av operasångerskan frk. Arden- Fick. *Pöhl.*

Varjehanda.

Uppror i Spanien. I Spanien förvandlades generalstrejken mot staten till en hela riket omfattande revolution. Affärslivet är beklagansvärt, gruvarbetena stå, städerna äro utan vatten, gas och elektricitet och så råder det dessutom allmän järnvägsstrejk. Det blev formligen inrikeskrig, varvid Katalonien förklarade sig självständigt. Regeringens styrkor lyckades dock så småningom få övermak och i detta nu torde upproret till del vara dämpat.

Jugoslaviens konung Alexander skjuten. Från Marseille meddelas om detta attentat, att konung Alexander var på väg för att avlägga ett besök hos Frankrikos president. Konungen och franska utrikesministern Barthou — som rest för att möta Jugoslaviens monark — sutto båda i bilen, då en man ur folkhopen rusade fram och avlossade flera skott genom bilfönstret på de i bilen sittande. Båda dogo, Jugoslaviens konung och Frankrikes utrikesminister. Gärningsmannen blev sedan ihjälslagen av den uppretade folkmassan.

Universitetsfrågan i Finland. Statsrådet Setälä har hållit ett föredrag i radion angående denna stridsfråga, och han gillar ingalunda universitetes fullständiga förfinskning. Det finska statsrådet påpekar: Vi hava redan ett fullständigt finskt statsuniversitet; den äkta finska propogandan avser egentligen blott att hindra de svensktalande att få vad de enligt grundlag ha rätt till.

Faderns död förutsades under trance.

Den kände byfogden i Fredriksstad i Norge Ludvig Dahl avled i somras den 8 augusti, då han under badning fick kramp och drunknade. Den frågan uppstod genast, om han på förhand hade vetat, att han skulle dö och om han skulle återkomma från „andra sidan“ och lämna upplysningar. Dahl hade under tio år haft regelbunden förbindelse med sina två döda söner, och de böcker, som han med års mellanrum offentliggjorde, dels med stenografiska referat av samtalen, dels med sina kommentarer till religlösa frågor byggda på upplysningar, för vilka han som källa uppgav „andra sidan“, väckte ett oerhört uppseende, icke endast i hemmorten utan över hela världen.

Nu meddelas att Dahls död förutsagts av hans två döda söner till två av varandra oberoende personer ett år i förväg, men att han själv icke hade blivit underrättad. De två personer, som hade fått meddelandet, hade blivit strängt ålagda från „andra sidan“ att icke berätta något för honom, då allt skulle gå sin gång som förutbestämt. Den ena av dem, som erhöll meddelandet, var fru Stolt-Nielsen i Oslo, då hon den 8 augusti i fjol hade en seans, vari hon talade med sin döda dotter. Det var byfogde Dahls dotter, som då var medium, och det var byfogdens dotter, som också i trance skrev meddelandet om det förestående dödsfallet och upp-

manade fru Stolt-Nielsen att lägga meddelandet i ett kuvert utan att läsa det först och ej öppna det, förrän hon fick uttrycklig order därom. Fru Stolt-Nielsen lade meddelandet i ett kuvert, som förseglades. Den andre, som också erhöll meddelandet, var byfogde Dahls prokurist på hans kontor. Varken han eller fru Stolt-Nielsen fingo veta exakt datum, men prokuristen erhöll order om att sörja för att hans semester skulle vara avslutad före utgången av juni månad. Senare erhöll han meddelande om att fru Stolt-Nielsen också hade fått en förutsägelse. Även i prokuristens fall var det Dahls dotter, som fungerade som medium.

Då byfogde Dahl drunknade, var han endast i sällskap med sin dotter, och så snart hon hade fört hans döda kropp i land sprang hon efter hjälp. Den första hon då mötte var fru Stolt-Nielsen. Dottern underrättade så familjen i Fredriksstad om det inräffade och denna kom ögonblickligen i sällskap med prokuristen till olycksplatsen. Vid denna tidpunkt träffade denne för första gången fru Stolt-Nielsen, som han aldrig hade hört tals om förut, och det första han yttrade då han hörde hennes namn var att hon hade ett förseglat kuvert, som hon nu skulle öppna. Då kuvertet öppnades fann man däri följande ord: „Byfogde Dahl skall dö om ett år“. Det är att märka, att våldsamt strid kommer att stå omkring dessa frågor. De, som känna personerna säga, att såväl fru Stolt-Nielsen som prokuristen äro absolut trovärdiga personer och de hade dessutom båda fått på sina förseglade kuvert påtecknat vilket datum det skedde.

Elvaårig mamma!

I allmänhet är det Indien, som förser världspressen med mödrar av en rent ut sagt förfärande ungdom. Emellertid verkar det nu som om Västerlandet ville konkurrera på detta gebit. För en tid sedan hände det att en elvaårig amerikansk flicka måste avbryta sin skolgång. Hon skulle nämlingen bli mor. I sinom tid framfödde hon också ett barn, som vid födelsen vägde tre och ett halvt kilo. Bägge barnen befinna sig efter omständigheterna

väl, heter det i meddelandena om den celebra tilldragelsen. Modern har nu blivit så pass kry, att hon snart kan börja skolan igen.

Sågverk- & Träbearbetningsmaskiner

tillverkas och försäljas alla slags Sågramar, Kantverk, 3"×9"—4"×12" Hyvelmaskiner, Klyvsågar och olika storlekar snickerimaskiner även begagnade maskiner.
A.-B. GÖTENEDS MEK. VERKSTAD Tel. 37. — GÖTENED — Tel. 37.

AKTIEBOLAGET

Gestriklands yllefabrik JÄRBO

Sporttyger, melerade Filtar, Vadmal och Korderoj. Goda kvaliteter och billiga priser. (2429)

LUDWIG WIGART & Co. A./B.

ENGRÖSLAGER AV

Sybehör, Ylle-, Tricot- & Korta varor

Norrköpings Kemiska Undersökningsanstalt,

Norrköping. Tel. 1249.

Utför kemiska analyser och provtagningar. inneh.: Civiling. John Wanselein, stadskemist.

Vid besök i Stockholm, bo på

HOTEL PATRICIA, Vasagatan 36,

intill Centralpostkont, Tel. Namnanr,

Modernt och billigt hotell.

Ett 90-tal rum fr. 4 kronor.

A. B. Ludvig Anderson, Kinna

(Kasthalls Mattfabrik)

Efterhör „KASTHALLSMATTOR“.

SVEDALA

Tegelmaskiner, Grävmaskiner, Stenkrossar, Vägbyggnadsmaskiner, Betongblandare, Torvmaskiner, Bränslekrossar för Torv, Koks och Kol, Pulveriseringsmaskiner, Vindsiktat, Transportapparater, Lastningselavatorer, Rullager, Rallvagnshjul, Kokillgods, rekommenderas.

AKTIEBOLAGET

ABJÖRN ANDERSON

Post- och Tel.-adr.: Svedala, Gjuteriet.
Tel. Namnanrop: Gjuteriet

BORLIND, BORSÉN & Co:

Telegr.-adr.: "Borlinds"

GÖTEBORG,

Edsv. advokaten

HILDA MUHR & SON ÖREBRO

Charkuteriaffär

Fabrik och kontor, tel, 1179

Affär Nygatan 46, tel. 625

„ Stortorget 6, tel. 2625.

BO-FAJANS

för Eder jakt eller fiskstuga finnes i varje välsorterad Glas-, Porslins- och Bosättningsaffär

BOBERGS FAJANSFABRIK GÄVLE

Köp. PRIMUS TVATTPULVER

från Gävle Såpfabrik.

Aktiebolaget J. E. Arndt

Hudiskvall Ångbåtsexpedition, Befraktnings Skeppsmäkleri och Speditionsaffär. Lager av kol och Byggnadsmaterialer. Rikstelef.: 245, 287 325. Telegrafadr.: Arndtbolaget.

Arvika Redskapsfabrik - ARVIKA

REKOMMENDERAR

sina förstklassiga, välkända tillverkningar. Åberopa denna tidskrift

J. Johanssons Eftr. A.-B., Syfabrik

ÅPLARED

Specialité: Tillverkning av

OVERALLS och ARBETSKLÄDER

Telefon: Åplared 1 och 2

BORÅS VÄVERI AKTIEBOLAG, BORÅS

Alla slags bomullsvävnader

Aret Runt bra mat på Systembolagets Restaurang LAXEN, HALMSTAD

VID BESÖK I VÄXJÖ REKOMMENDERAR Järnvägsrestauranten

VÄXJÖ sitt erkänt goda kök. Fullständig spritservering. Förstklassig musik. På sommaren enda platsen i staden för härlig parkservering. God plats för bilar.

KUNGÄLVS ÅNGBAGERI, Kungälv

(E. Bergström) Tel. 123 och 165

REKOMMENDERAS

Stort, Gott och Billigt Bröd.

Tunagatan 4, Upsala

Telefoner: Kontoret 3892, 3893; Förrådet 2890;

Byggnadsp. Paleontologiska Inst. 3894; Bostadst

Väderkvarnen 1899.

HÄLSINGBORGS NYA SPARBANK

HÄLSINGBORG

Gottgör högsta gällande ränta

å insatta medel.

FENIX Föreningsgatan 7.

DRUVAN Engelbrektsgatan 5

Intima och hemtrevliga rest-lokaler

Omtyckta klubberum. Direktion:

A.-B. MALMÖ-RESTAURANGER.

A. I. KJELLGREN'S EFTR.

Skövde (I. GOOD) Telefon 1-31

KÖTT- OCH CHARKUTERIAFFÄR

REKOMMENDERAS

Aktiebolaget

Nordiska Tapetfabriken

Arvika

Förstklassigt fabrikat Köp svenska tapeter.

Besök

STENBERGS KONDITORI

Tel. 13 SKELLEFTEÅ Tel. 258

Gott kaffe — Goda bakelser

Beställningar mottaga

Aktieb. LUDVIG SVENSSON

KINNA

rekommenderar sina välkända tillverkningar.

OTTO JANSSONS SKOFABRIK

Jakobsdal JÖNKÖPING Telefon 23

Randsydde SKODON, Mans- och Goss-

skodon, Slitstarka. Goda passformer.

Efterfråga J—sons skodon. Bör finnas i alla:

välsorterade affärer.

Rekommenderar sina förstkl. tillverkningar av

PROMENADSKODON, SPORT-, JAKT- och MÖ-

TORKÅNGÖL.

KUMLA SKOFABRIK

Riks. 54 KUMLA Riks. 54

Rekommenderar sin tillverkning av Grövre o.

Finare SKODON.

E. W. Just

Blekeri - Färgeri - Mercerisatio

Tel. 1 48 BORÅS Tel. 21 48

E. Petterssons

Möbleringsaffär

Etabl. 1876 GÄVLE Tel. 324 o. 1206 MÖBLER

och MATTOR.

TAGE HÅKANSSONS

Konditori, Kafé och Wienerbageri Kloster.

gate 10 - Lund

Rekommenderas

Tel.; Konditoriet 603, Brödbutik. 360

SVEABLÄNDNING

Rostkaffet i blågula påsarna

tillfredställer alla i parti från

ENGWALL HELLBERG A.-B., GÄVLE

VÄVSKEDAR AV SFÅL

garantisstämplade, vävskyttlar, vävspännare och övriga vävredskap köpas förmånligast antingen hos våra återförsäljare, hemsalörer och garnaffärer eller direkt från oss. All tillverkn. m. vårt firmanamn garanteras. Begär vår illustr. prislista som sändes gratis.

Gunnar Anderssons vävskedsverkstad

Telefon 1 Oxberg Telefon 1

Vildskinn

Räv, Utter, Mård, Hermelin

Ekorre, Hare och Kanin upp-

köpas till allra högsta pris,

Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsak-

ligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes

mot porto.

FOUGSTEDTS PÄLSVARUFABRIK Malmö 4

FRIMURAREHOTELLET

ESKILSTUNA

MATSALAR & CAFÉ

REKOMMENDERAS

Prima PORTLAND CEMENT

från

A/B Gullhögens Bruk, Skövde.

Två Kvalitetsmärken

Gammal

Norrlands Akvavit

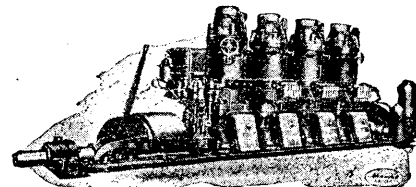
och

Renat Bordsbrännvin

46%

Begär alltid dessa brännvinsorter på

restauranter och systembolag.

RÅOLJEMOTORER

SKANDIA-VERKEN A.-B.

LYSEKIL

Byggnadfirman ANDERS DIÖS

BIL

-OLJOR

-TOPPAR

-BÄRGNINGAR

-GARAGERINGAR

-DÄCK och SLANGAR

-REPARATIONER

A.-B. Siefert & Fornander, Kalmar

Tel. 7, 215, 1515. Södra Vägen 30,

Hemmets Journal

innehåller

veckans bästa läsning

Trenumerera på

Kustbon

SÄKER PENNINGPLACERING
Engelholms Sparbank

Bunkra alltid

SHELL

Brännolja • Nautic Oils

Göteborg, Svensk-Engelska
Limhamn, 51475 o. 51255
Karlskrona, 708
Kalmar, 1929 o. 1243
Oskarshamn, 608 o. 609
Västervik, 539 o. 868

Norrköping, Svensk-Engelska
Nynäshamn, 155
Stockholm, Svensk-Engelska
Öregrund, 15
Gävle, Svensk-Engelska
Örnsköldsv., Svensk-Engelska

SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE AKTIEBOLAGET

ESTLANDS ZÄNDSTICKSMONOPOL
Tallinn, Frihetsplatsen 5. Tel. 427-91

FÖRSTA INHEMSKA
FÖRSÄKRINGS - AKTIEBOLAGET

EESTI LLOYD

GRUNDAT ÅR 1919

REVAL, LÅNGGATAN (PIKK) 11
EGET HUS. TEL. 430-08, 448-94.

**Liv-,
brand-,
olycksfalls-,
inbrotts-,
glas- &
transportförsäkring.**

A-B „EESTI AGA“

Tallinn, Ryssgatan 11-a. Tel. 441-33.

FABRIKATION:

av syr- och acetylengaser.

FÖRSÄLJNING

av svets-, skär- och lötbrännare,
alla reservdelar samt di-
verse metaller och pulver därtill.

ACETYLENGAS, STRÅLKASTARE OCH
SIGNALAPPARATER.

SKOLA FÖR SVETSARE.

ÖBERGS FILAR

GODO FILAR